

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Antonini Liberalis Transformationum congeries

Antoninus <Liberalis>

Basileae, 1568

VD16 A 2960

M. Antonini Imperatoris de vita sua Liber XI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70288](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70288)

corporis intus latere. Hæc est facundia, hæc vita, hoc est (vt ita dicam) homo.

Nunquam circumiecta vasa animo tibi proponere, & instrumenta hæc tibi afficta: similia enim sunt dolabræ. eo tantum differentia, quod adnata sunt. Alioquin sine causa, quæ ea mouet & continet, haud maiori sunt vsui, quàm radius textrici, calamus scriptori, flagellum aurigæ.

M. ANTONINI IMPERATORIS DE VITA SUA LIBER XI.

HÆC propria sunt animi ratione præditi: seipsum videt, seipsum componit: seipsum talem, qualem vult, efficit: fructus, quos fert, ipse percipit: (etenim plantarum fructus, atq; etiam animalium, alij percipiunt) suum finem consequitur, quicumq; vitæ sit terminus: non vt in saltatione, & agendis fabulis, alijsq; id genus rebus sit, vt si quid offendatur, tota actio fiat irrita: sed is animus omni in parte, ubicunq; deprehendatur, id quod oblatum est, perfectum & nullius

lius rei indigū reddit: ita vt dicere possit, se suum habere. Complectitur præterea rotum mundum, eiq; inane circumdatum, figuram eius, infinitatem æui, certis conuersionibus constantem regenerationem vniuersarum rerum contemplatur. Inde cognoscit, neq; nouum aliquid posteris euenturum: neque eos qui ante nos fuere, quicquam amplius nobis vidisse: sed quòd is qui est quadraginta annorum, si mente vtatur, ferè omnia præterita & futura videt in rebus eiusdem formæ. Hęc quoque ei sunt propria, amor proximi, veritas, verecundia, vt nihil seipsa præstantius ducat: quod quidem ei cum lege est commune, ita vt nihil intersit inter rectam rationem, & rationem iusticiæ.

Cantilenam iucundam, saltationem, & pancratium contemnes, si vocem suauè sonantem diuidas in singulos sonos, atq; seorsim de singulis ex te ipso quæras, an ab eo patiare vinci: pudore profectò afficeris. Idem de reliquis suo modo intellige. Denique in omnibus illis quæ nõ sunt virtus, nec à virtute proficiscuntur, memento ad partes eorum respicere, diuisioneq; illa in contemptum

x addu

adducere: idque in usum totius vitæ est transferendum.

Qualis est anima quæ parata sit, si iam debeat à corpore solui, & vel extingui, vel dissipari, vel consistere. Ut autem sic parata sit, à peculiari iudicio venit: non ut simplici obstinatione mortem aliquis subeat (id quod Christiani faciunt) sed bene subductis rationibus, & cum gravitate, ita ut & alteri hoc sine verborum exaggeratione persuadere possis.

Egi aliquid ad societatem humanam conducens: ergo utilitatem sum consecutus. Id semper occurrat, neque unquam desit. Quam tenes artem? Bonus esse. Quam fit hoc ratione? Si contempler partim naturam uniuersi, partim hominis structuram.

Initio tragædiæ prolatae sunt, quæ monerent de ijs quæ accidere hominibus solent: eamque esse rerum naturam, ut sic ueniant: atque ut quibus in scena delatamini, iisdem nihil offenderemini in maiore vitæ humanæ teatro. Videris quidem, quod ita hæc debuerint perfici: quodque ea ferunt etiam ij qui clamauerunt, Iò Cithæron. Et sanè quædam utiliter à poetis dicuntur, quale est illud in primis;

Quod

Quod si dii me negligunt, & liberos:

Rationem habet illud. — item:

Nam reb. irasci sanè nihil expedit. &

Frugiferam vti spicam meæ vitæ metam.

Aliaque id genus. Post tragœdiam, verus comœdia illata est, libertatem disciplinæ accommodatam habens: eaque ipsa haud inutiliter nos monens, ne fastu extolleremur, cuius simile aliquid etiam Diogenes vsurpauit. Post has & media quædam comœdia, & ad extremum noua, assumptæ sunt, haud alium ob finem, quàm ad studium artis imitando ostentandæ. Dicit enim & ab his ipsis quædam vtilia, nò ignoratur: sed tota huius poëseos & fabularum scriptio intentio quém nã finem respicit? Quomodo euidentis fit, non esse aliud vitæ propositum ita còmodũ ad philosophandũ, vt est id quod nũc tenes? Ramus à proximo amputari ramo nò potest, quin & à tota arbore refecetur: sic homo etiã ab vno auulsus homine, nò potest, nò etiam à toto excidisse cœtu. Itaq; ramũ quidẽ alius aliquis, homo seipsum à proximo separar, cùm eum odit aut auersatur: ignorat verò, etiam à tota ciuili societate se eadem ratione abrumpi. Veruntamen

x 2 hoc

hoc habemus munere Iouis, qui hanc societatem constituit, ut rursus ad crescere proximo, & explere totum possimus. Et tamen si hæc auulsio sæpius admitatur, efficit, ut uniri iterum atq; coalescere haud facile possit id quod erat auulsam. tum verò, quòd fatentur plantatores, non eadè est ratio rami, qui ab initio floruit cum arbore, mansitq; in ea, & eius qui amputatus, rursus deinde est insitus.

Oportet igitur in eadem arbore esse, etsi non idem cum omnibus sentias.

Quitibi secundum rectam rationem procedenti impedimento sunt, ut auertere te à recta actione non possunt, ita neque tua erga ipsos beneuolentia depellant te: utrobique te ipsum eundem serua, ut non modò in iudicando constantiam, & agèdo, sed & aduersus eos qui te prohibere conantur, aut aliàs indignantur, mansuetudinem tuearis. Haud enim minus infirmi est, illis irasci, quàm desistere ab actione, & concidere metu percussam. vtrunque est eius qui ordinem suum deserit: quòd alter metu facit, alter odio cognati sibi, & amici natura.

Nulla natura arte inferior est: quippe cum artes sint naturæ imitatrices. Quod si est,

si est, vtiq; natura omniū perfectissima, & omnia compræhendens, artium solertia nequaquam ceder.

Porro omnes artes, præstantiorū gratia, faciunt viliora : ergo & communis natura. Atq; hic est ortus iusticiæ: ab hac reliquæ virtutes dependent. non enim constabit iusticia, si uel rebus suapte natura neq; bonis neque malis, nimium tribuamus : vel temerarij, vel errori procliuēs erimus.

Non veniunt ad te res eæ, quarum fuga vel appetitu perturbaris : sed tu quodam modo ad eas accedis. iudicium itaque de ijs quiescat, ita & ipsæ quiescent: & neq; sequeris eas, neq; fugies.

Animus globo similis est, figuræ equabilis, quando neq; effert se, neq; contrahit : sed lumine fulget, quo in omnibus rebus veritatem cernit, & in se quoque ipso.

Contemnor ab aliquo: viderit, ego curabo, ne quid contemtu dignum agam, aut loquar. Odit me aliquis: viderit, ego quidem omnibus sum placidus & benivolus, atq; eo ipso promptus ad ostendendos alijs suos errores: neq; hoc exprobandi causa, aut vt patientiam ostentē

meam, sed ingenuè & probè. Qualis erat Phocion: nisi si id ipsum simulauit. Intus enim omnia oportet rectè habere, & à dijs conspici hominem nullam rem indignè ferentem, aut quiritatem. Quid enim mihi mali accidit, si alius id agit, quod est naturæ tuæ commodum? Non accipies id quod nunc naturæ vniuersi est opportunum, cum sis homo eò destinatus, vt communi vtilitati inferuias.

Qui contemnunt se mutuò, ijdem mutuò se demerentur: & qui mutuò de primatu contendunt, mutuò sibi concedunt.

Quàm putidus est, & falsus ille, qui dicit: Statui simpliciter tecum agere. Quid agis? non erat hoc præfari opus: ipsa res hoc ostendet. Statim ipso in vultu inscriptus debet esse sermo, ac statim ex ipsis oculis apparere: quemadmodum ex aspectu amatores sensum suamasi statim cognoscunt. Omnino vir bonus & simplex hircosi debet aliquid simile habere, vt qui ei adest, velit nolit, tamen eius simplicitatem deprehendat. Ostentatio autem simplicitatis, insidiæ sunt recte: neque verò quicquam turpius est

est subdolis ac infidis congressibus. Hoc omnium maximè fugito. Bonus, simplex & mansuetus vir, hæc omnia in oculis habet, neq; ea latent.

Rectissimè viuendi facultas est in tuo animo posita: nimirum vt res neque bonas neque malas, in nullo ponas discrimine. Id fiet, si vnam quamlibet earum contempleris diuim, & ratione totius, memor nullam earum in animis nostris de se posse excitare opinionem, neque ad nos venire: sed ipsas quidem quiescere, nos autem esse qui de ijs iudicia faciamus apud nos, easque nobis quasi depingamus: cum liceat tamen aut omnino non depingere illas, aut si hoc omnino sit admissum, statim delere. Exigui temporis attentio hæc est, inde finis erit vitæ. Quid obstas, quo minus hæc rectè habeant? Quæ si sunt secundum naturam, gaude illis, & erunt facilia: sin cõtra naturam, quære quid sit tibi secundum naturam, adque id contende, etsi gloria careat. Ignoscendū est enim omni ei, qui suum quærit bonum.

Vide vnde venerint omnia, ex quibus constent, in quod mutantur, qualia sint inde futura: tum, nihil mali eis accidere.

X 4 Primùm,

Primum, quis mihi ad eos respectus, Natis sumus inuicem, vnus alterius gratia. Alia autē ratione natus sum, vt ip[s]is præsim; sicut aries gregi, aut taurus armento.

Rem altius repete. Si non constat mundus ex atomis, vtiq; natura eum gubernat. Quod si detur, vtiq; deteriora præstantiorum gratia sunt; hæc verò, vnum propter alterum.

Deinde: quales illi sunt in mensa, lecto, alibi? Maximè autē, quibus illi sunt necessariò opinionibus addicti, & quanto cum fastu agunt sua.

Tertium est: Si rectè faciunt hæc, non est indignè ferendum: sin secus, at non spontè, sed ignoratione peccant. Omnis enim anima inuita priuatur cum veritate, tum eo, vt possit cum vno quolibet, vt est dignum, viuere. Itaq; dolore afficiuntur, si iniusti, ingrati, auari, omninoq; iniurij erga alios dicantur.

Quartum est: Ipse quoq; in multis delinquis, esq; ipsorum similis: ac tamen quibusdam peccatis abstines, tamen habitum ea faciendi habes: ac vel merus, vel gloriæ consecrandæ causa, aut aliud ob malum, abstines similibus peccatis.

Quin

Quintum hoc quidē satis scis, an peccent. Quædam enim fato fiunt. Omnino autē multa experiri opus est, antè quàm certum aliquid de aliorum actionibus statuas.

Sextum: Vt maximè stomacheris, tamen vita hominum est momentanea, ac paulo post omnes morimur.

Septimum: Nō actiones ipsorum nobis molestiam exhibent, cū eæ sint in ipsorum animis: sed nostræ opiniones. Itaque tolle voluntatem iudicandi de re aliqua, tanquam mala? simul sustuleris iram. Quomodo, inquires, tollam? Si re putes, non esse rem turpem. Nam nisi sola turpitudine malum esset, tu quoq; necessariò multis modis peccares, fieresq; latro, & quid non?

Octauum: Multo grauiora adferunt dolor & ira, quam ob aliorum peccata concipimus, quàm ipsa illa, ob quæ irascimur & dolemus.

Nonum: Mansuetudo, si genuina sit, non adsciticia aut fucata, inuicta est.

Quid verò vel extremæ libidinis homo tibi faciet, si constanter mansuetudinem serues: ac si res ita ferat, placidè eum horteris ac doceas eo ipso tempore, vacans

huic rei tum, cum is te lædere nititur?
 Si dicas: Noli fili, ad alias res nati sumus:
 ego quidem non lædar, sed tu. idq; ei a-
 pertè & integrè ostendas, neq; apes, ne-
 que vllum aliud eorum quæ ad coetum
 apta sunt naturà animalium, ita agere.
 Oporteret autem neque irridendi, neque
 conuiciandi causa hoc facere: sed aman-
 ter, atque ita vt ne cor mordeatur, neue
 ocio abuti videaris, ac ne quis adstans
 miretur: sed vt cum solo, ita loqui de-
 bes, etiam si alij adsint. Horum nouem
 capitulorum memento, tanquam à Mu-
 sis si ea dono accepisses. Ac incipe tan-
 dem homo esse, dum viuis. Tam verò ca-
 uendum ne irascaris eis, quàm ne adule-
 ris: vtrunque enim à societate est alie-
 num, & damnosum. In promptu tibi sit,
 ira accedente: Non iram esse viri, sed
 mansuetudinem. id vt humanius, ita & vi-
 rilius est: requiritq; robur, neruos, & for-
 titudinem: quæ non sunt apud indignâ-
 tes, & morosos. Nam quanto propinquû
 or est mansuetudo vacuitati affectuum,
 tanto & potentia: ac quemadmodum
 dolor in impotentes cadit, sic & ira. vter
 que enim vulnus accepit, & herbam por-
 rexit. Quod si lubet, etiam decimum à
 duce

duce Musarum donum accipe: nempe, Infani esse velle ne pravi homines peccēt. qui enim hoc petit, id petit, quod fieri non potest. Alijs verò concedere vt sint mali, modò ne in te peccēt, malè sentientis est & tyranni.

Quatuor potissimùm motus animi continenter sunt obseruandi: ac, si eos depræhenderis, inhibendi. Primò, vt dicas, Hęc cogitatio non erat necessaria. Alterum, Hoc facit ad societatis dissolutionem. Tertium, Hoc non ex te dices: nam non à se dicere, inter absurdissima est reputandum. Quartum: Tibi ipsi exprobra, esse hoc eius qui diuiniore sui parte vincatur, & cedat ignobiliori & mortali parti, corpori scilicet, & eius crassissis voluptatibus.

Aëreum, & omnes igneæ particulae quæ commistæ sunt tuo temperamento, etsi naturà sursum efferantur: tamen vt obediunt ordini vniuersi, ab ipsa mixtione continentur. Similiter omne terreum in te, & humidum, cùm natura sua deorsum ferantur, tamen in sublimi manent, non in suo naturali loco. Adeò elementa vniuerso obtemperant, ac si quò destinantur per vim, manent, donec dis-

disso-

dissolutionis rursus canat classicum. Nonne igitur iniquum sit, solam tuam rationem nolle obedire, suumque locum indignè ferre? Et quidem nihil ei violentum imponitur: ea modò, quæ eius naturæ conueniunt. Et tamen ea non sustinet, sed in contrarium fertur. Motus enim ad iniusticiam, luxuriam, iram, dolores & metus, nihil aliud est quàm secessio à natura: & cum animus aliquid eorum quæ eueniunt indignè fert, tunc quoque suum locum deserit. Etenim ad æqualitatem & pietatem constructus est, haud minus quàm ad iusticiam: quia & hæ species sunt virtutum, quibus bene defenditur societas humana, imò etiam antiquiores ipsis iustis actionibus.

Qui non eundem per omnem vitam propositum habet scopum, is vnus & idè esse per totam vitam nequit. Non satis est id quod diximus, nisi & hoc addatur: qualem esse oporteat eum scopum. Què admodum enim non est similis de bonis vtcunque plurium opinio, sed quæ est certorum quorundam communis: ita & scopus ciuilis, & communitatem respiciens, est statuendus. Ad hunc qui omnes suos animi impetus direxerit, omnes

mnes actiones similes reddet, eoq; modo semper sui erit similis.

Murem montanum, & domesticum, huiusq; pauorem & fugam.

Socrates vulgi quoque opiniones Lamias vocabat, puerorum terricula-
menta.

Lacedæmonij peregrinis sub vmbra sedem adsignabant in spectaculis, ipsi quouis loco sedebant.

Socrates Perdiccæ quærenti, cur non ad ipsum veniret, Respondit: Ne turpissimo interitu peream. hoc est, ne beneficio affectus, id non possim compensare.

In Ephesiorum litteris erat hoc præceptum, quod iubebat Quotidie reminisci alicuius ex antiquis, qui virtutem coluissent.

Pythagorei manè nos cælum aspice-
re iubebant, vt recordaremur eorum, qui semper suum officium præstant: item ordinis, puritatis, & simplicitatis nudæ. astris enim nullum velamentum.

Memento qualis fuerit Socrates, cum pellem præcingeret, vbi Xanthippe veste sumta processit: ac quæ dixerit socijs Socrates pudore affectis, ac recedenti-

denti-

dentibus, cum viderent eum in isto ornatu.

Nunquam scribere & legere alios docebis, nisi ipse prius didiceris: id multo magis in vita est præstandum. Seruus es, ratione cares. tum charum cor mihi risum sustulit.

Virtuti grauibus facient conuicia verbis.

Insani est, ficus hyeme quærere. Tale est, puericiam quærere præteritam.

Epictetus puerum osculatus, interiorius cum eo se collocutum dixit,

Fortassis cras mortem obibis.

Abominabile hoc. Imò nihil dictu graue est, inquit, quod aliquod opus nature designat: nisi abominere, quòd spice mutantur. Vua primùm cruda, deinde maturata fit, post passa: hæc omnia rei sunt mutationes, non in nihilum, sed in id quod iam non est.

Nemo (vt dicebat Epictetus) latro est voluntatis. Ars autem, ait idem, inuenienda est in adsentiendo: vtq; imperus animi seruentur, ita vt habeant adiunctam exceptionem, spectent societatem & dignitatem.

Cupiditate omnino abstinedū est, neq; inclinandū ad ea que nō sunt penes nos.

Itaq;

Itaq;, inquit, non de leui re, sed de infamia certatur, nisi Socrates dixit. Vultis ne compotes rationis animos habere, aut non? Volumus. Cuiusmodi: bonosne, an prauos? Canos. Cur ergo non queritis? Quia habemus. Quid igitur contenditis?

M. ANTONINI IM.

peratoris de Vita sua Liber XII.

OMnia ista quæ per circuitus temporum adipisci optas, iam nunc habere potes, nisi tibi ipsi inuides. hoc est: Si omne id quod præterijt, omittas, futurum prouidentia committas, id modo quod præsens est, dirigens ad sanctitatem & iusticiam: alteram, ut boni consulas ea quæ tibi fatum tribuit (etenim id natura tibi attulit) alteram, ut liberè ac sine ambagibus veritatem loquaris, agasque secundum legem, & ut dignum est. Non impediatur autem te neque aliena malicia, neque opinio, neque vox, neque sensus circumdata tibi carnis. Id enim curet, quod afficitur. Itaque iam in exitu cum sis, tantum mentem tuam, idque quod est in te diuinum

num